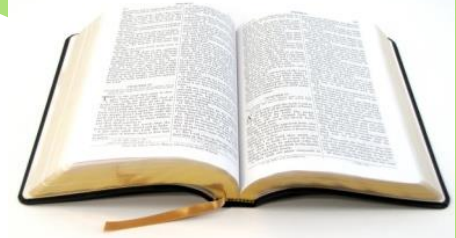

**Új mezőgazdasági
károsítók terjedése**

Sopron, 2020.09.15.
Havasréti Béla

Növényvédelmi járványok, gradációk

Biblia – a nyolcadik csapás (sáskajárás)
1200 körül – pocokinvázió Szászországban
1702 Miskolczi Gáspár – hernyódúlások
1876-1879 – írországi burgonyavész
1991-1992 – sáskajárás az Alföldön

MIVERT. az ERDŐK és a' GYÜMÖLTS-FÁK, ISTENnek igaz íté-
letiből, nem csak határunkon, hanem majd Ország-izerte
újokban rakva vagynak *Hermyb-fészkekkel*; féltő hogy ezen
ártalmas férgek, ha az ISTEN rólunk el-nem fordítja, tavasz-
ra kelve, minden Zöldellő-fát és minden Gyümölsöt meg-einésze-
tenek, mellyből a' szegénységnek nagy kára következnék. Pa-
rantsoltatik azért minden Házi és Szőlős-Gazdáknak, hogy ki-
ki a' maga háiról, mind Házánál-lévő Kertében, mind a' Szőlős
Kertekben a' *Hermyb-fészket*, még most télben míg jobban reá-
érkezik, a' jövő *Februarius*nak végéig szedje-le, és égesse meg,
mert mindjárt *Martius*nak első napjain Eskütt Uraimék Utszan-
ként el-fogják járni a' Kerteket, a' Kert-Gazdák pedig a' Sző-
lős Kerteket, és minden Fát a' mellyen *Hermyb* találtatik tőből
ki-vágnak, akárkié legyen. *DEBRECZINI* ex *Senatu & Com-*
munitate Die 14. *Decembris* 1760.

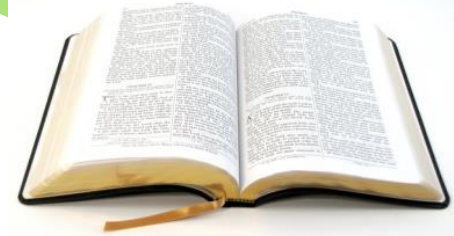
Per Ludovicum Domokos
Juratum Ord. *Nosariensis*.

1760 Debrecen Város rendelete

Növényvédelmi járványok, gradációk

Biblia – a nyolcadik csapás (sáskajárás)
1200 körül – pocokinvázió Szászországban
1702 Miskolczi Gáspár – hernyódúlások
1876-1879 – írországi burgonyavész
1991-1992 – sáskajárás az Alföldön

Új károsítók okozta járványok, gradációk

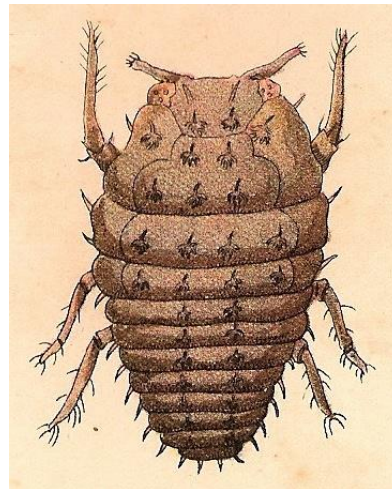
1845- től – szőlő lisztharmat

1875-1885 – filoxéra járvány

1946-tól – burgonyabogár

1993-1996 – gyapottok-bagolylepke

1995-től – amerikai kukoricabogár

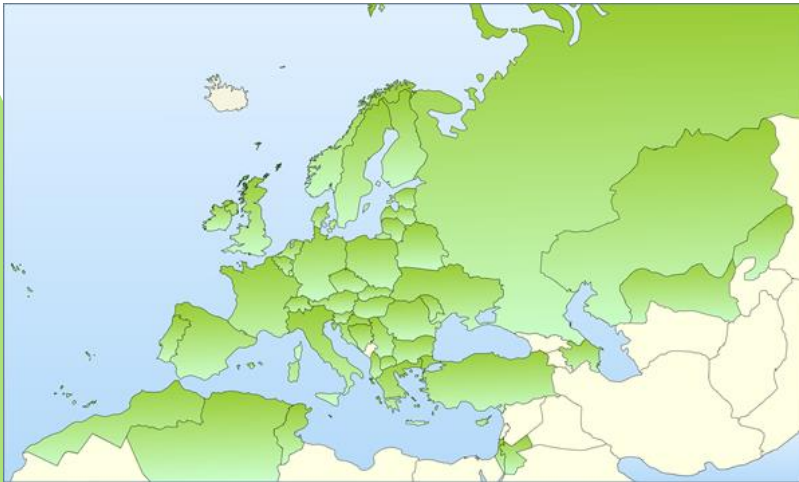
Európai és Mediterrán Növényvédelmi Szervezet

(EPPO, European and Mediterranean Plant Protection Organization)

1951-ben 15 ország jelenleg 52 tag

- védekezési stratégiák kidolgozása
- ellenőrzési rendszer kidolgozása
- új károsítókra figyelemfelhívás
- adatbázis

Alert A1 lista

Az EPPO tagországok

- területén még nem élő,
- potenciálisan megjelenhető,
- várhatóan nagy károkat okozó

károsítók listája

225 károsító (2019. szeptember)

EU A1 lista
131 károsító

Alert A2 lista

Az EPPO tagországok

- területén előforduló,
- hatósági védekezés alá eső,

károsítók listája

189 károsító (2019. szeptember)

EU A2 lista
23 károsító

Alert lista - Figyelemfelhívó lista

Az EPPO tagországok

- területén még nem élő,
- potenciálisan megjelenhető,
- várhatóan nagy károkat okozó

károsítók listája

30 károsító (2020. június)

Alma kártevői

Egyesült Államok keleti part

Aphis pomi

Aphis spiraecola

Dysaphis plantaginea

Quadraspidiotus perniciosus

Empoasca fabae

Typhlocube pomaria

Magiicada spp.

Conotrachelus nenuphar

Prionus californicus

Cydia pomonella

Choristoneura rosaceana

Argyrotaenia velutinana

Phyllonorycter blancardella

Platynota idaeuslalis

Synanthedon scitula

Malacosoma americanum

Lymantria dispar

Euxoa messoria

Feltia jaculifera

Abagrotis alternate

Xestia c-nigrum

Peridroma saucia

Spaelotis clandestine

Amphipyra pyramitoides

Orthosia hibisci

Rhagoletis pomonella

Panonychus ulmi

26 faj + 1 fajcsoport

Alma kártevői

Egyesült Államok keleti part

Aphis pomi

Aphis spiraecola

Dysaphis plantaginea

Quadraspidiotus perniciosus

Empoasca fabae

Typhlocube pomaria

Magiccicada spp.

Conotrachelus nenuphar

Prionus californicus

Cydia pomonella

Choristoneura rosaceana

Argyrotaenia velutinana

Phyllonorycter blancardella

Platynota idaeuslais

Synanthedon scitula

Malacosoma americanum

Lymantria dispar

Euxoa messoria

Feltia jaculifera

Abagrotis alternate

Xestia c-nigrum

Peridroma saucia

Spaelotis clandestine

Amphipyra pyramitoides

Orthosia hibisci

Rhagoletis pomonella

Panonychus ulmi

Alma kártevői

Egyesült Államok keleti part

Aphis spiraecola

Dysaphis plantaginea

Quadraspidiotus perniciosus

Empoasca fabae

Typhlocube pomaria

Magicycada spp.

Conotrachelus nenuphar

Prionus californicus

Cydia pomonella

Choristoneura rosaceana

Argyrotaenia velutinana

Phyllonorycter blancardella

Platynota idaeuslalis

Synanthedon scitula

Malacosoma americanum

Euxoa messoria

Feltia jaculifera

Abagrotis alternate

Xestia c-nigrum

Peridroma saucia

Spaelotis clandestine

Amphipyra pyramitoides

Orthosia hibisci

Rhagoletis pomonella

Alma kártevői

Egyesült Államok keleti part

Aphis spiraecola

Dysaphis plantaginea

Quadraspidiotus perniciosus

Empoasca fabae

Typhlocube pomaria

Magiccicada spp.

Conotrachelus nenuphar

Prionus californicus

Cydia pomonella

Choristoneura rosaceana

Argyrotaenia velutinana

Phyllonorycter blancardella

Platynota idaeuslalis

Synanthedon scitula

Malacosoma americanum

Euxoa messoria

Feltia jaculifera

Abagrotis alternate

Xestia c-nigrum

Peridroma saucia

Spaelotis clandestine

Amphipyra pyramitoides

Orthosia hibisci

Rhagoletis pomonella

Alma kártevői

Egyesült Államok keleti part

Aphis spiraecola

Empoasca fabae

Typhlocube pomaria

Magusicada spp.

Conotrachelus nenuphar

Prionus californicus

Choristoneura rosaceana

Argyrotaenia velutinana

Platynota idaeuslalis

Synanthedon scitula

Malacosoma americanum

Euxoa messoria

Feltia jaculifera

Abagrotis alternate

Spaelotis clandestine

Amphipyra pyramitoides

Orthosia hibisci

Rhagoletis pomonella

17 faj + 1 fajcsoport

Új károsítók 2015-2020

vírusok	Konjac mosaic vírus Szőlő Pinot gris vírus Szőlő Syrah vírus 1	atkák	Aceria brachytarsus Aceria kuko Coleolaelaps agrestis Eurytetranychus latus Euseius finlandicus Euseius stipulatus Hypoaspis hyatti Hypoaspis krameri Lasioseius furcisetus Mesobryobia terpoghossiani Neocypholaelaps apicola Penthaleus major Riccardoella oudemansi Pseudofumaria alba Sporobolus cryptandrus
baktériumok	Xanthomonas arboricola pv. pruni		
gombák	Eutypella parasitica Leptosphaeria maculans Massaria platani Verticillium nonalfalfae		
egyenesszárnyúak	Anacridium aegyptium Locusta migratoria Schistocerca gregaria		
félfedeles szárnyúak	Ceroplastes ceriferus Holoenotherae rakauskas		
bogarak	Rhynchophorus ferrugineus	növények	
lepkék	Coptodisca lucifluella Cydia interscindana Phthorimaea operculella Phyllonorycter millierella Prays citri		

34 faj

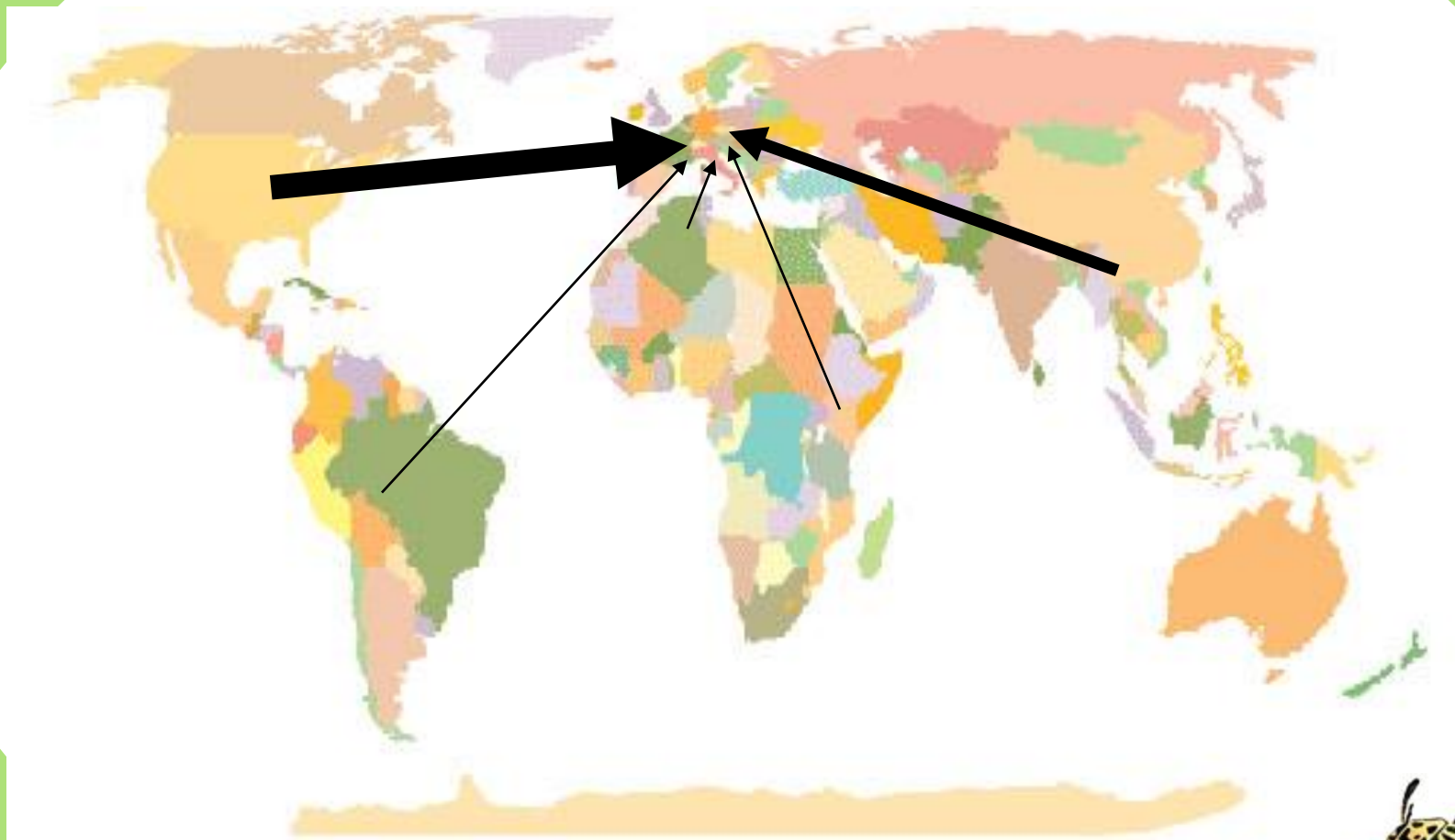
A terjedés okai

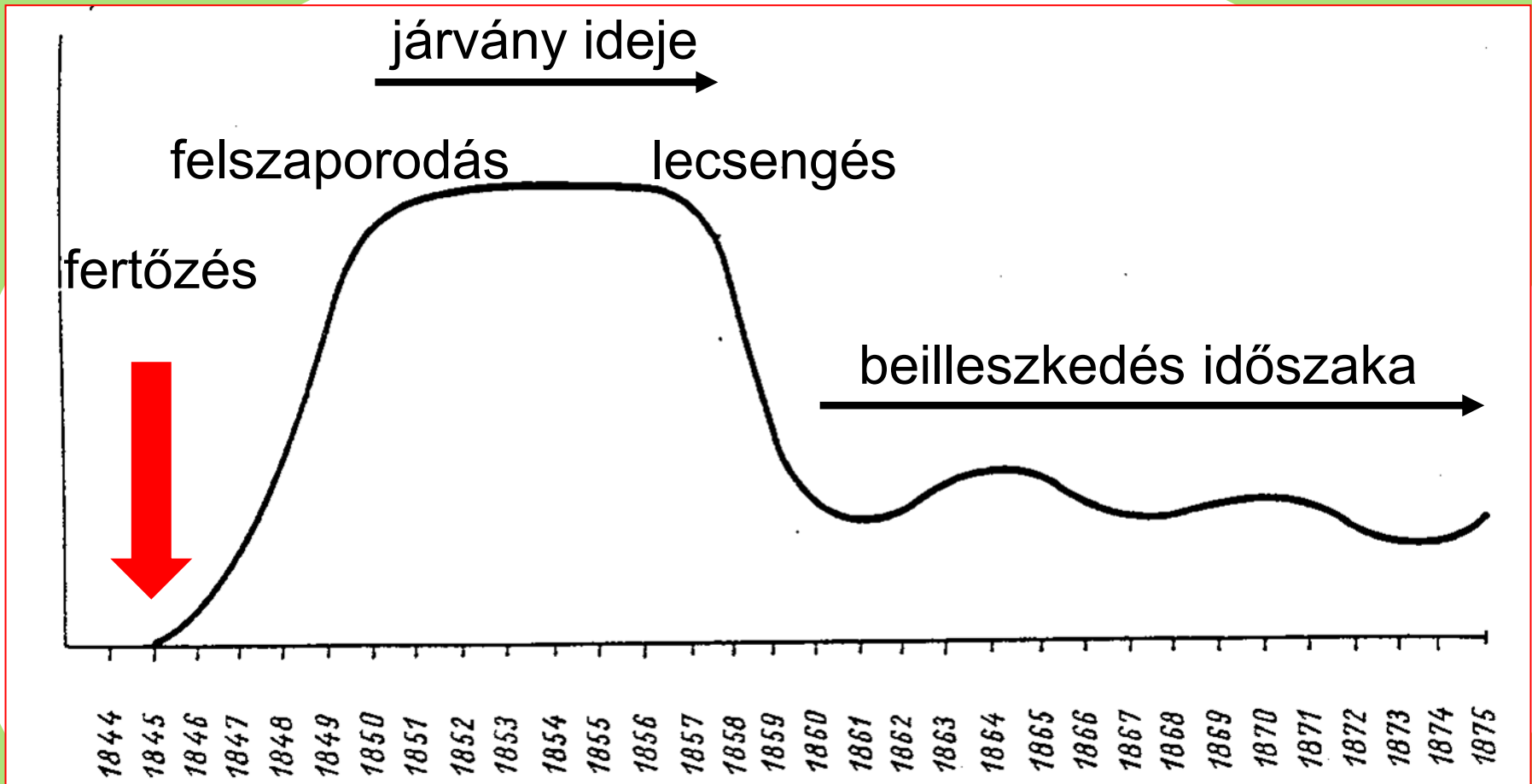
- kereskedelem
- turizmus
- betelepítés
- globális felmelegedés
- vándor fajok
- mutáció

- ismeretlen

Jövevény fajok eredete

szőlőlisztharmat évjáratonkénti járványgörbéje

Selyemfényű puszpángmoly – *Cydalima perspectalis*

ázsiai eredetű faj
2008-ig EPPO Alert listán
2009 Németország
2011 Magyarország (Sopron)
2012 az egész országban
2014 Bulgária

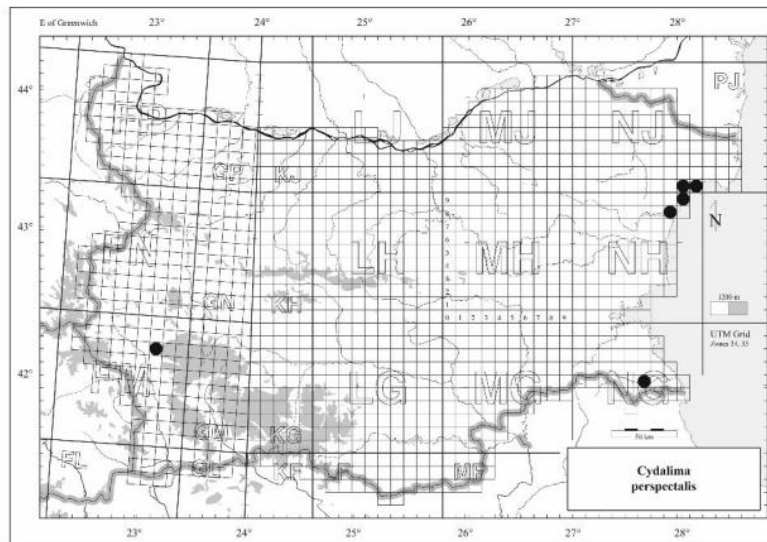

Figure 1. Known distribution of *C. perspectalis* in Bulgaria.

Selyemfényű puszpángmoly – *Cydalima perspectalis*

eredete: Észak-Kína
40-45 mm szárnyfesztávolság
két változata van

3:1

Selyemfényű puszpángmoly – *Cydalima perspectalis*

tápnövénye: Buxus
lárva telel
3 nemzedék (Ázsiában 5)

Selyemfényű puszpángmoly – *Cydalima perspectalis*

A puszpángmoly kártétele

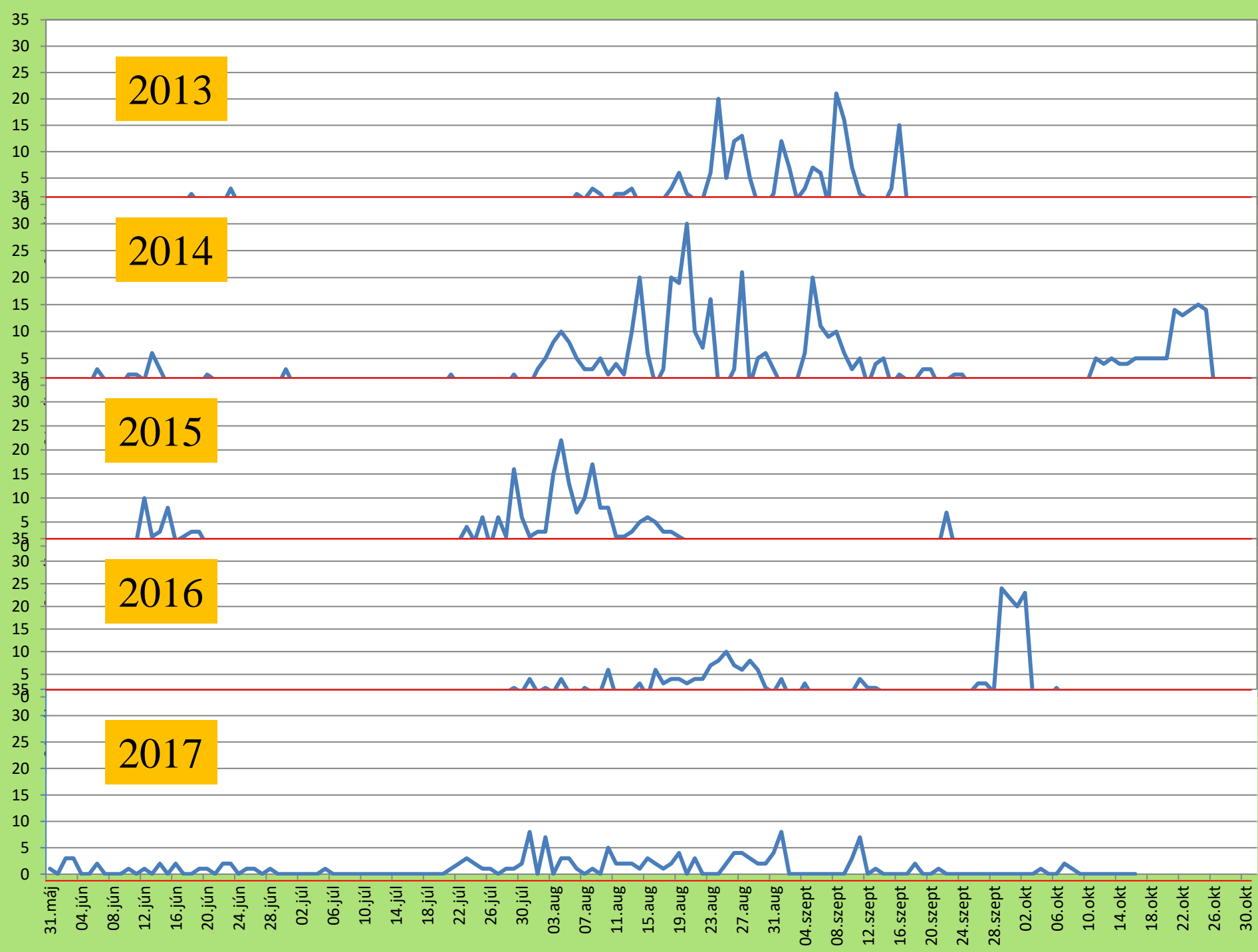

2012

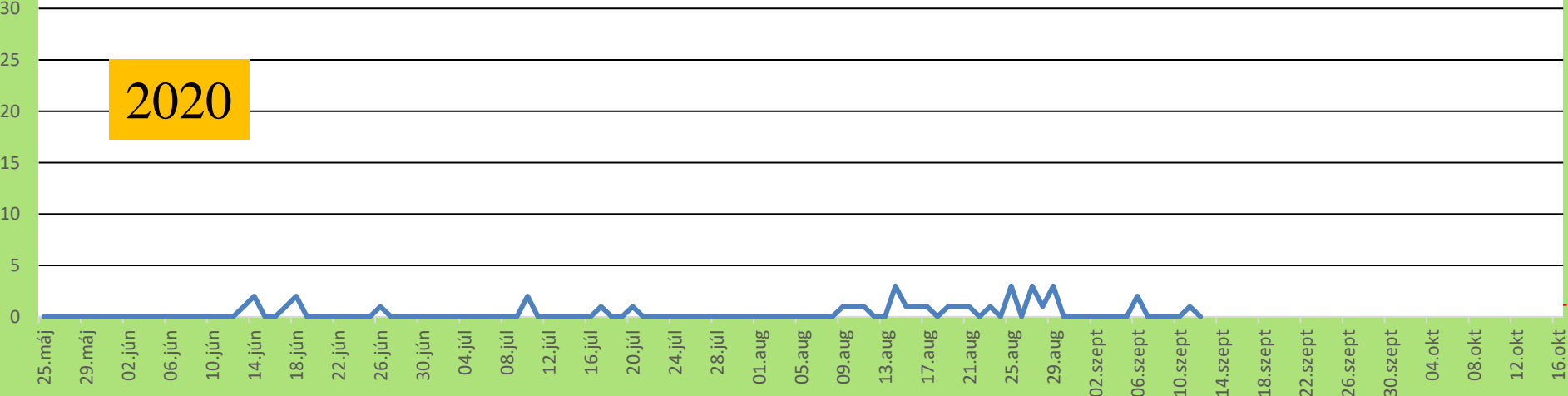
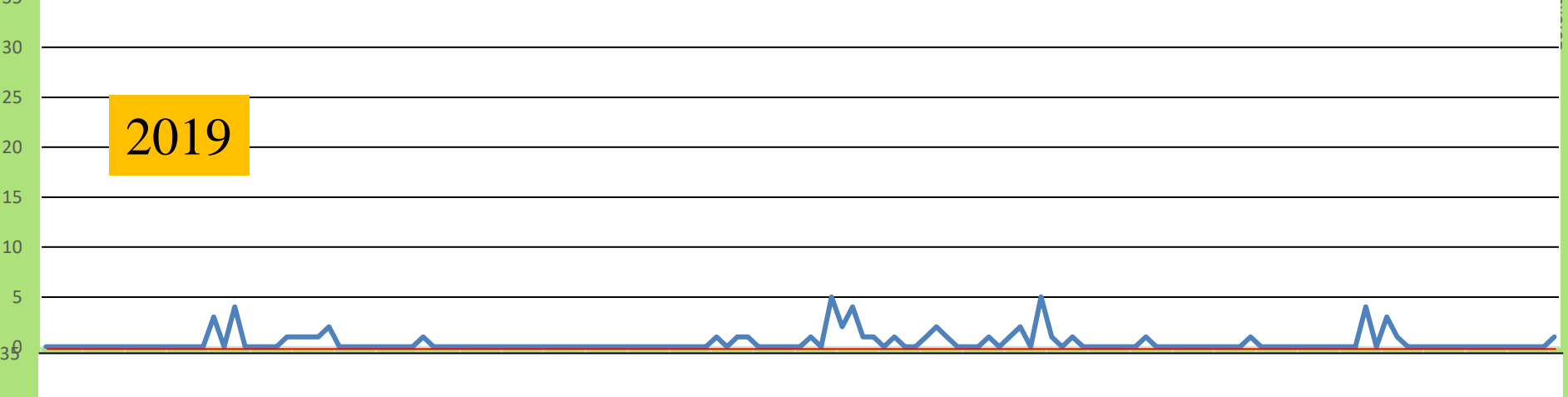
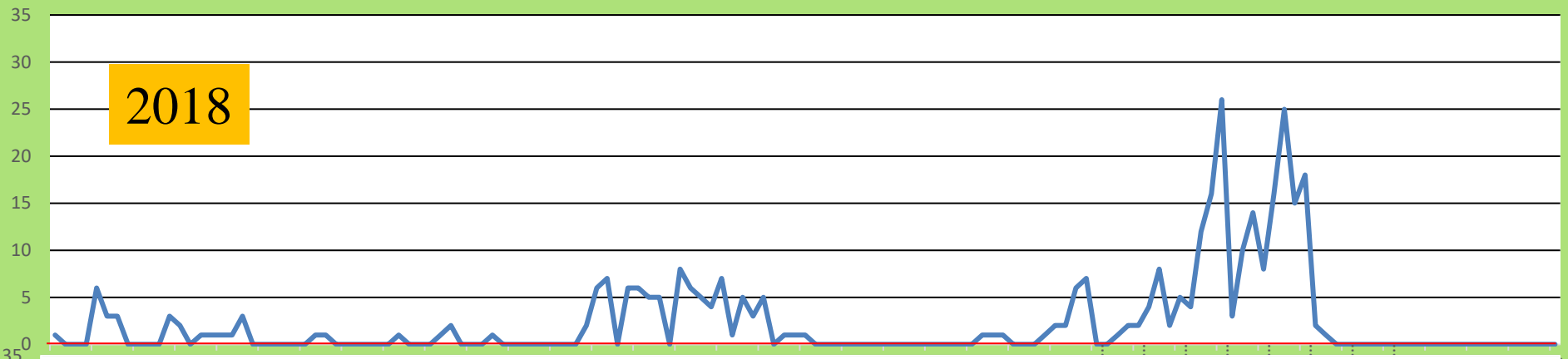

2017

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii* (Foltos szárnyú muslica)

Délkelet-Ázsiában őshonos

1916 Japán -
cseresznyekártevő

2003 Oroszország

2008 Észak-Amerika

2008 Spanyolország

2012 Magyarország

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

2008

2009

2010

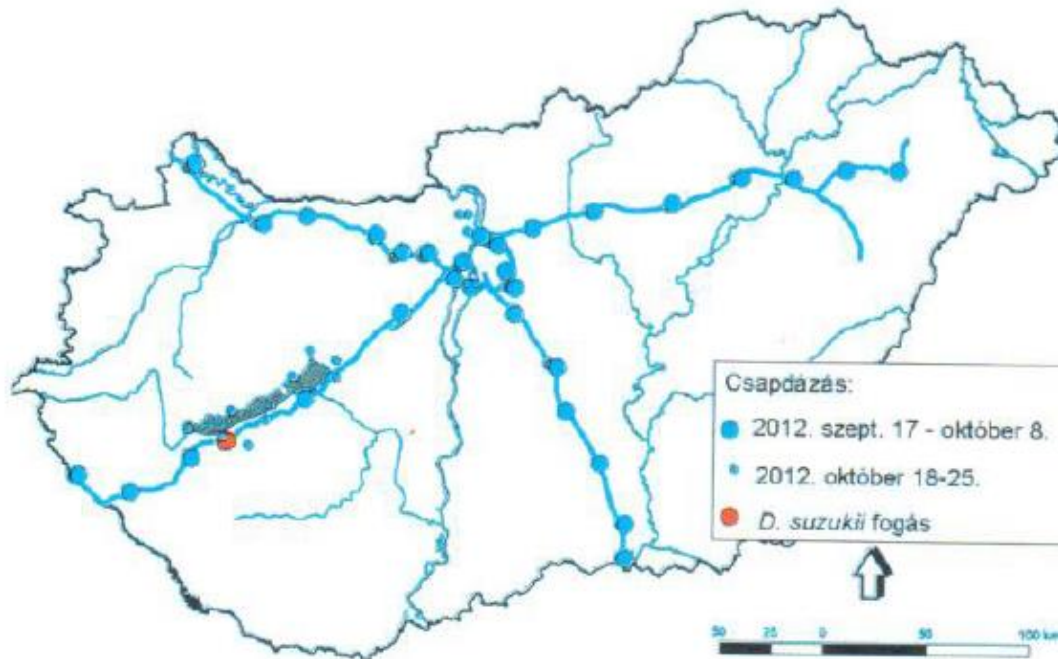
2011

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

2012. M7-es autópálya táskai pihenője

2013. –

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

varsás csapda

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

almaecetes

almaecetes-vörösboros
palackcsapda

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

	Balf I.				Balf II.				Fertőrákos			
	47° 39,951É 016° 40,168K				47° 40,441É 017° 39,766K				47° 41,076É 017° 39,887K			
	ecetes		vörösboros		ecetes		vörösboros		ecetes		vörösboros	
	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
11. 11.	csapdakehelyezés				csapdakehelyezés				csapdakehelyezés			
11. 19.	0	0	5	74	0	1	325	430	0	0	86	150
11. 24.	0	0	0	9	0	0	5	53	0	0	3	21

Balf – Fertőrákos 2014. november 11-24.

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

2014. Nógrád megye: kártétel bogyósokon

2015. országosan minimális

Balf – Fertőrákos szőlőben 138 db

2016. Nógrád megye: 100 %-os fertőzés

országosan mindenütt

Győr házikert 500 db felett

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

2016 Berkenye (Nógrád megye)

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

2017. meghonosodott

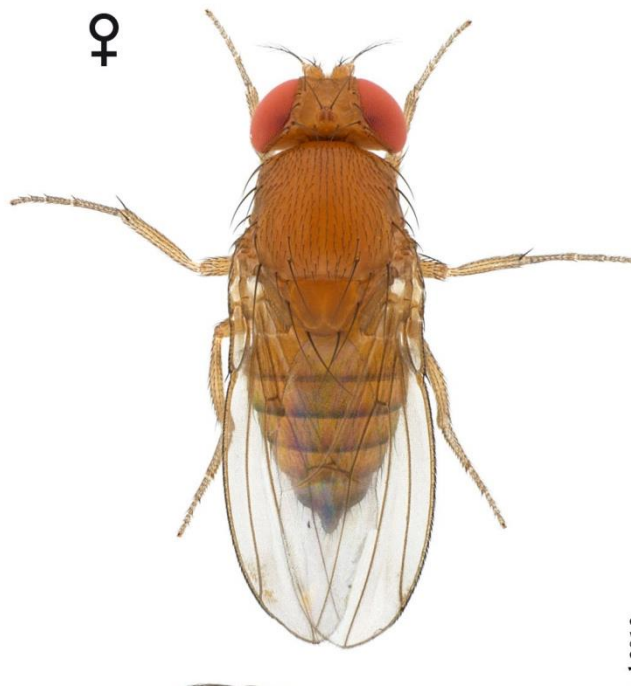
2018. kivágott bogyós ültetvények

2019. 50-60 %-os kár,
az első szedések még egészségesek

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

♀

pettyesszárnyú muslica

ecetmuslica

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

♂ = petty a szárnyon

♀ = fűrészkes tojócső

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

gyakorlatilag minden érett,
vagy túlrett gyümölcsben kifejlődhet

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

Kína   15 nemzedék
Japán   13 nemzedék

teljes élelciklusa

15 °C-on	21-25 nap
25 °C-on	9-11 nap

29-30 °C felett a hímek sterilekké válnak

5 °C alatt az imágók aktivitása megszűnik

-10 °C = a telelő populáció jelentősen csökken

Pettyesszárnyú muslica - *Drosophila suzukii*

- telelőhelyek tél végi fertőtlenítése
- korai szüret, utóérlelés
- vadon élő gazdanövények irtása
- hullott gyümölcs összeszedése, megsemmisítése
- a fertőzött gyümölcs kiválogatása és megsemmisítése
- kemény húsú, vastag héjú gyümölcsfajták telepítése
- vegyszeres védekezés az imágók ellen
- összehangolt védekezések, szórványfák kezelésével is

Amerikai lepkekabóca – *Metcalfa pruinosa*

- 1979. Olaszország
- 2004. Budapest
- 2015. Osló
- Nyúl
- Győr
- Gönyű
- Győrszemere
- 2016. az egész országban
- 2017. védekezések
- 2018. védekezések
- 2019. helyenként előfordul
- 2020. szórványosan

észak-amerikai melegigényes faj
terjedése:
faiskolai szaporítóanyagokkal

Amerikai lepkekabóca – *Metcalfa pruinosa*

1 nemzedékes

pete alakban telet kéregrepedésekben

több, mint 100 gazdanövény

(főleg fásszárúak)

viaszréteg borítja

Amerikai lepkekabóca – *Metcalfa pruinosa*

védekezés:

a lárvákkal fertőzött hajtások elégetése májustól

tiametoxam, acetamiprid – lárvák, nimfák ellen

természetes ellenség: *Neodryinus typhlocybae* fürkészdarázs

Actara SC

Luzindo

Venus SC

nehezen irtható

Zöld vándorpoloska – *Nezara viridula*

eredeti élőhelye: Kelet-Afrika ?

zöld vándorpoloska
(*Nezara viridula*)

kultúrnövényeken
lakásokban is telel

zöld bogymászó poloska
(*Palomena prasina*)

természetes növénytársulásokban
kéregrepedésekben telel

Zöld vándorpoloska – *Nezara viridula*

terjedése szállítóeszközökkel, göngyöleggel

2000 Szeged, Budapest

gyakorlatilag polifág, a nyár második felében tömeges

természetes ellensége nem ismert

élőhelyén 4, nálunk 2 nemzedékes

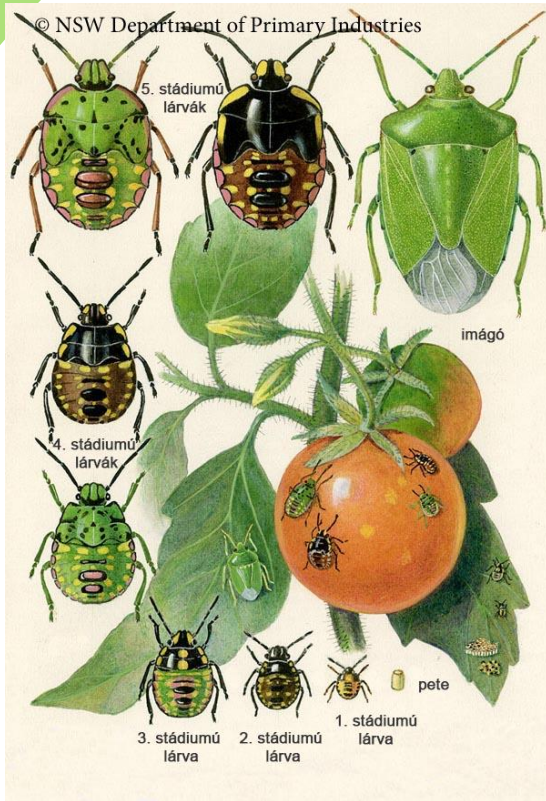
melegkedvelő, 1 °C-on megdermed

csak enyhe teleken telet át nálunk

Zöld vándorpoloska – *Nezara viridula*

hajtásban, zöldségtermesztőknél

esetenként tömeges

Ázsiai márványos poloska – *Halyomorpha halys*

eredeti élőhelye: Japán, Korea, Kelet-Kína

2004 Európa (Németország, Olaszország, Svájc, Franciaország)

2013 Budapest, Ócsa, Soroksár

2014-től mindenütt az országban

2020 egyedszáma érezhetően lecsökkent

Ázsiai márványos poloska
(*Halyomorpha halys*)

Bencepoloska
(*Rhaphigaster nebulosa*)

Ázsiai márványos poloska – *Halyomorpha halys*

terjedése: szállítóeszközökkel
széles tápnövénykör, fásszárúakon
két összefolyó nemzedék
kifejlett poloskák: áprilistól októberig
szívogatás bimbón, gyümölcsön

Ázsiai márványos poloska – *Halyomorpha halys*

árutermelő gyümölcsösben rendszeres védekezés szükséges

melegigényes, korán telelőre vonul

lakásokban nyár végétől kellemetlen lakótárs lehet

Dió buroklégy – *Rhagoletis completa*

Dióhéj légy; Nyugati-dióburok fúrólégy

Észak-Amerikai eredetű faj

1986. Svájc

2011. Magyarország (Kőszeg)

2012. Zala, Vas, Somogy

2015. Zsira, Röjtökmuzsaj, Oslipuszta

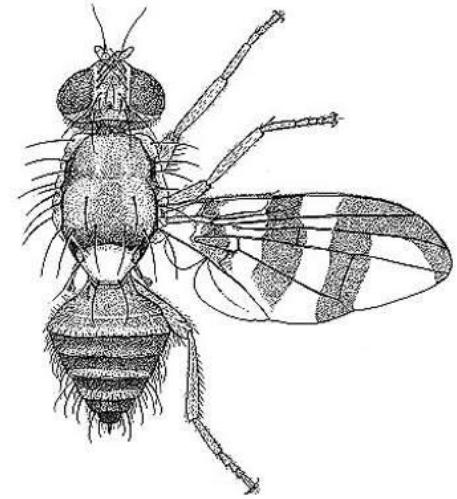
2016. Hidegség, Kapuvár

2017. az egész megye fertőzött

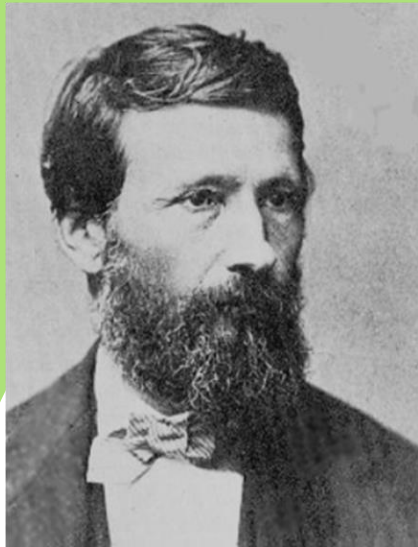
2018. 60 %-ot meghaladó károk

2019. helyenként közel 100 %-os kár

2020. csökkenő fertőzöttség

Mesterséges betelepítés

erdei gyapjaslepke
(*Lymantria dispar*)

1868 Leopold Trouvelot behozza a petéket

1889 óta az amerikai erdők legsúlyosabb kártevője

Mesterséges betelepítés

1867 szabadon engedik Stájerországban
1913 Szlovénia
1954 Magyarország

faunánk része – nem kártevő

Pálmafűrő ormányosbogár – *Rhynchophorus ferrugineus*

Ázsiai faj

1993 és 2006 Spanyolország
tápnövénye: datolyapálma,
egyéb pálmafélék

Pálmafűró ormányosbogár – *Rhynchophorus ferrugineus*

Nagykörű, 2019 június

Amerikai szőlőkabóca - *Scaphoideus titanus*

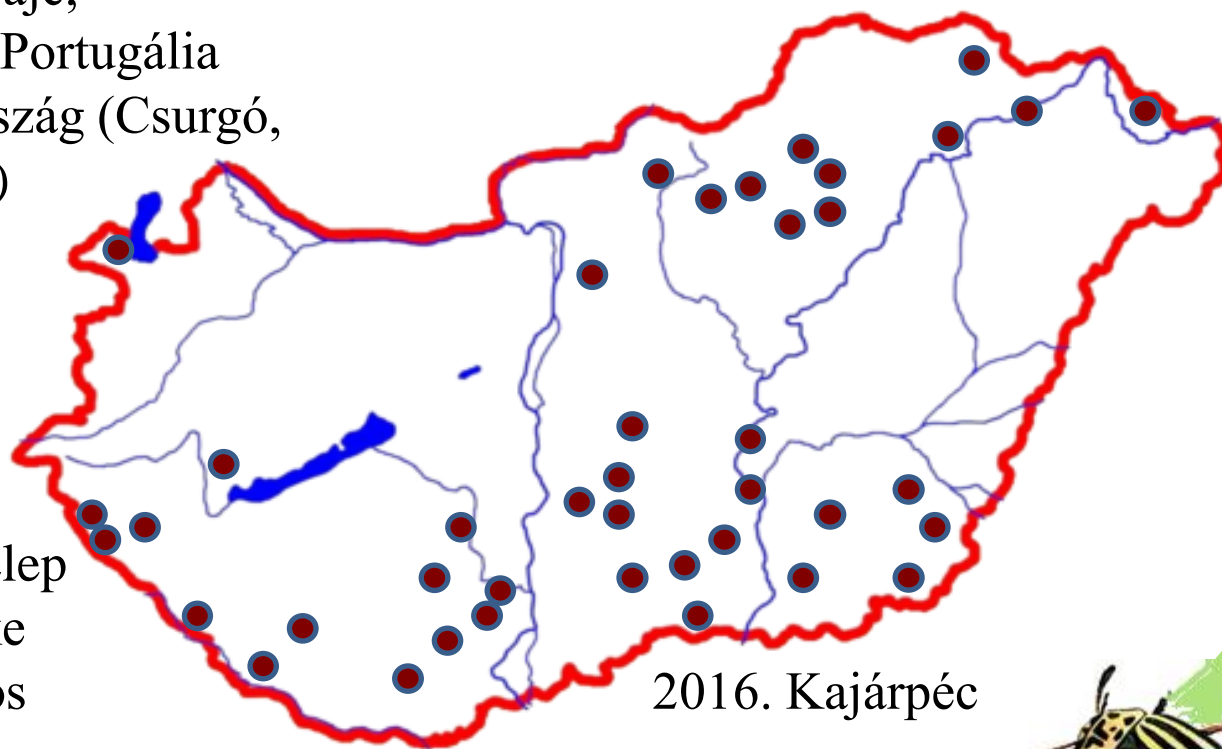
Eredeti élőhelye: Észak-Amerika

1960 Franciaország

Olaszország, Svájc,

Spanyolország, Portugália

2006 Magyarország (Csurgó,
Somogy megye)

- 2013. Sopron János-telep
- 2014. Sopron környéke
- 2015. Fertőszentmiklós
Felpéc

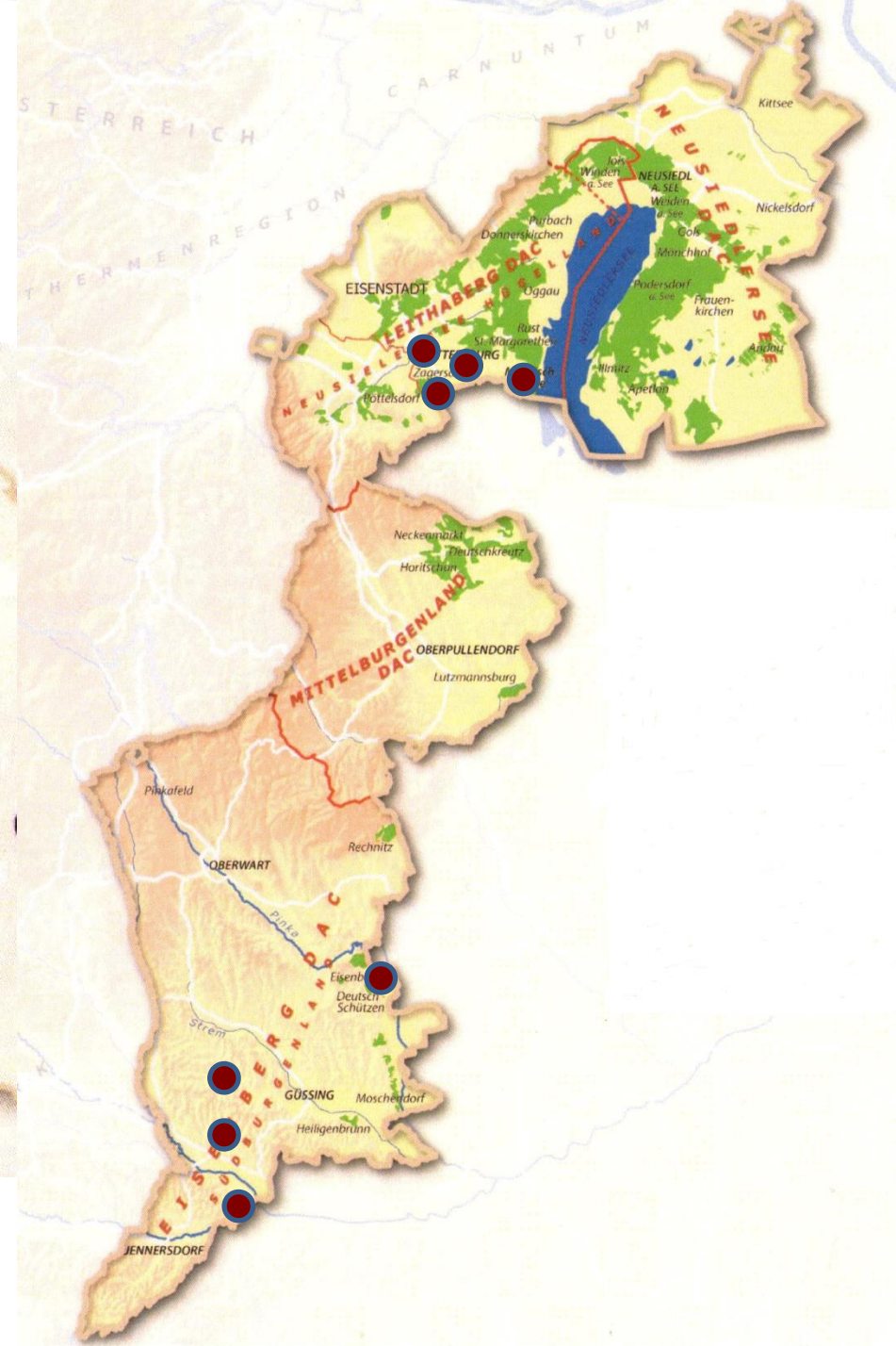
2016. Kajárpéc

Amerikai szőlőkabóca

Scaphoideus titanus

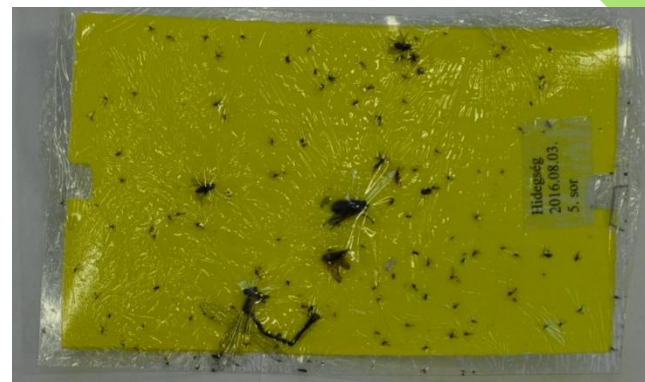

Sopron Jánostelep
2013. 07. 29.

Amerikai szőlőkabóca - *Scaphoideus titanus*

sárga ragacslap csapda

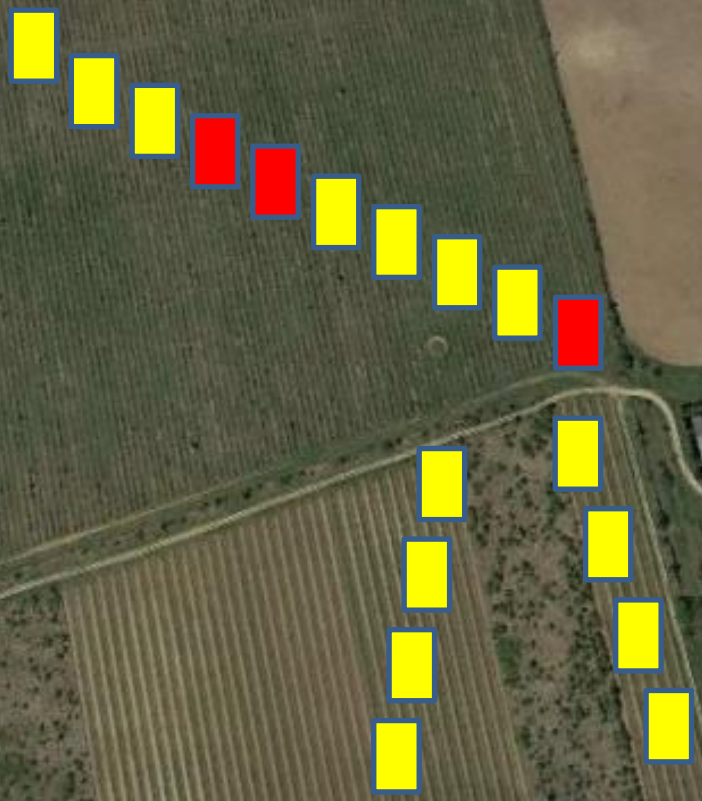
Csalomon SZs

Csalomon PALz

Csalomon PALs

2013

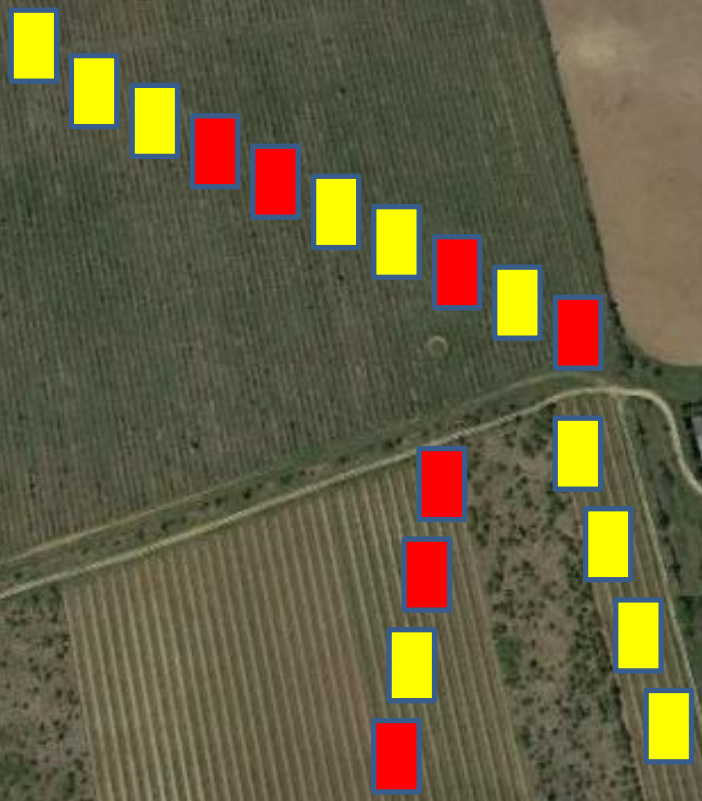

© 2014 Google

Google earth

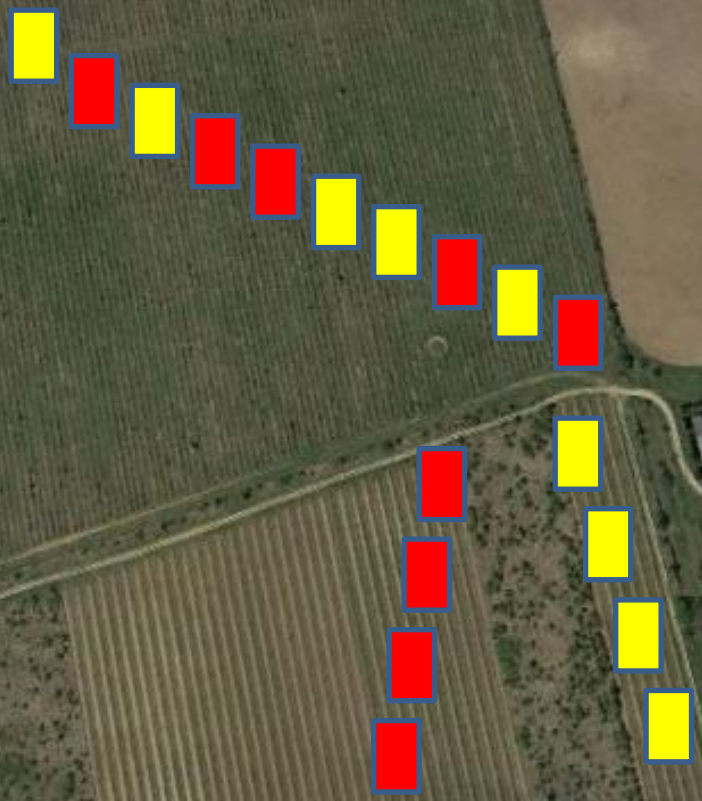
2014

© 2014 Google

Google earth

2015

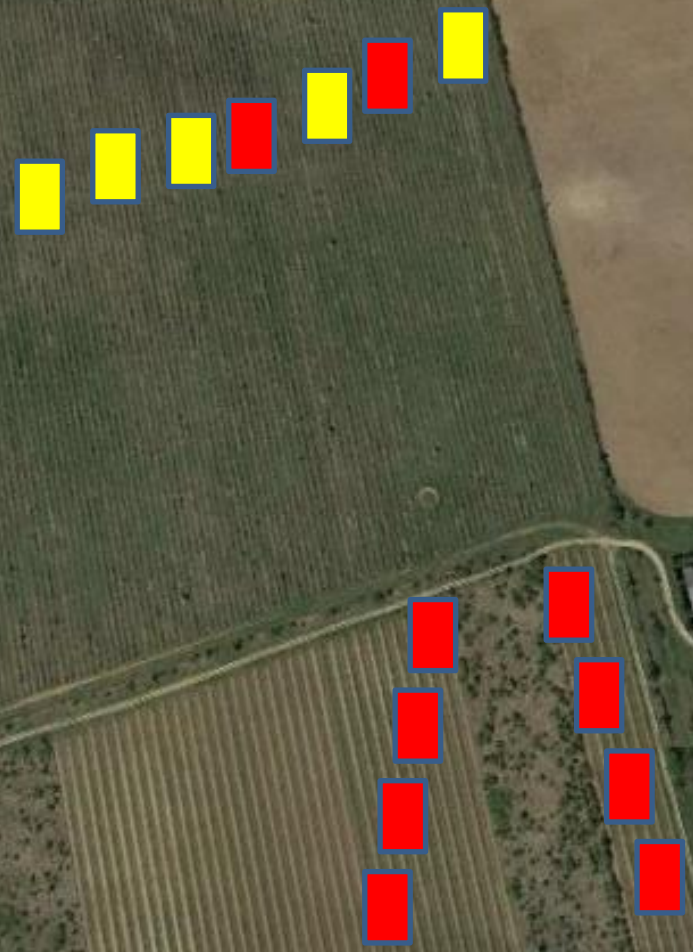

© 2014 Google

Google earth

2016

© 2014 Google

Google earth

Amerikai szőlőkabóca - *Scaphoideus titanus*

Sopron Jánostelep
2017.11.10.

A földhasználó és a termelő kötelessége

- a zárlati és vizsgálatköteles nem zárlati károsítókat elpusztítani, azok behurcolását, meghonosodását, terjedését megakadályozni
- a zárlati károsító okozta fertőzést vagy annak gyanúját haladéktalanul az illetékes NTO-hoz be kell jelenteni

Köszönöm a figyelmet!